

РАДЯНСЬКИЙ ВИМІР «УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ЖУРНАЛУ»

Н.Р. Темірова, О.І. Федюн

АНОТАЦІЯ

У статті аналізується тематичне наповнення «Українського історичного журналу» впродовж 50-х – 80-х рр. ХХ ст. На основі аналізу статей, які друкувалися в часописі в зазначений період, подано огляд щодо пріоритетних серед науковців сюжетів для вивчення. Тематичне наповнення журналу змінювалося, згідно із політичною ситуацією в країні, однак коло «класичних» радянських тем було статичним.

Ключові слова: «Український історичний журнал», історична наука, КПРС, розвідки, редколегія.

«Український історичний журнал» («УІЖ») як фахове періодичне видання Радянської України перебуває в полі зору науковців різних поколінь. Даній тематиці присвячено багато розвідок, де досліджувалися різні аспекти: фінансове забезпечення часопису, стосунки між редколегією журналу та компартійною номенклатурою, популярність видання серед наукової інтелігенції тощо. В «УІЖ» друкувалися статті різної тематики – від загальносоюзних розвідок, присвячених історії Комуністичної партії або Великого Жовтня, до регіональних, зосереджених на місцевій історії. Актуальність даного дослідження полягає в аналізі тематичного наповнення «УІЖ» та характеристикі його змін внаслідок зміни загальної суспільно-політичної ситуації.

Історіографія даної теми представлена працями радянських і сучасних науковців. Серед радянських авторів, які досліджували етапи поступу видання, слід назвати М. Ковалю, А. Санцевича, І. Шермана та ін. [1]. У їхніх дослідженнях подано загальні відомості про часопис, окреслені його основні завдання перед вітчизняною історичною наукою. У цих розвідках журнал здобув загалом позитивну оцінку. Сучасні дослідники вдаються до більшої деталізації, розшаровуючи «УІЖ» на різні сфери дослідження. Так, наприклад, О. Гуржій і Л. Капітан присвятили свою розвідку постаті Ф. Шевченка – головного редактора часопису, а Л. Сакада, дослідивши «УІЖ», порівняла його з діаспорним виданням «Український історик», наголосивши на спільних рисах і розбіжностях [3]. Мета даної розвідки полягає у висвітленні тематичного наповнення «Українського історичного журналу» на фоні нестабільної наукової кон'юнктури в радянському дослідницькому середовищі. Джерельною базою дослідження послужили статті «Українського історичного журналу», надруковані в часописі впродовж 1950-х – 1980-х рр.

Задля всебічного осмислення історичної дійсності на теренах УРСР на зразок загальносоюзного видання «Вопросы истории» 1957 р. було засновано наукове періодичне видання «Український історичний журнал». Його постання відбулося внаслідок копіткої праці групи високопрофесійних дослідників. Першим відповідальним редактором було обрано Ф.П. Шевченка, який особисто зайнявся організацією видання. Було вирішено видавати його періодичністю 6 номерів на рік, обсягом 10 друкованих аркушів, накладом 10 тис. примірників [1]. Як і будь-який інший друкований орган радянських істориків, «УІЖ» мав на меті висвітлювати героїчні сторінки українського народу, а також його «боротьбу за побудову соціалізму і комунізму» [2]. «Український історичний журнал» було засновано як орган Інституту історії АН УРСР та Інституту історії партії ЦК КПУ – філії Інституту марксизму-ленінізму при ЦК КПРС, тому в ідеологічному плані він повністю підпорядковувався

керівним колам партії. Ф. Шевченко особисто написав листа завідувачу відділу пропаганди ЦК КПС М. Хворостяному, де ознайомив його з матеріалами, які мали публікуватися в журналі. Це свідчить про велику обережність українських істориків перед партійними керівниками, виплекану великим бажанням заснувати фахове українське історичне видання.

27 липня 1957 р. на засіданні редколегії обговорювались важливі питання діяльності часопису. Зокрема, наголошувалось на необхідності встановлення тісних зв'язків з вузами, школами та педагогічними закладами. На порядок денний була поставлена проблема нестачі кваліфікованих спеціалістів у галузі історії задля повноцінного функціонування журналу. На засіданні також було вирішено приймати до редакції листи від бажаючих надрукуватися в «УІЖ», а в перший номер журналу додати анкету, щоб врахувати побажання читачів.

Перший номер журналу, який побачив світ у грудні 1957 р. і викликав неабиякий інтерес публіки, було випущено із значними труднощами. У передмові від редакційної колегії були зазначені основні завдання, які поклалися на «УІЖ» – це об'єднання творчих зусиль українських істориків, «войовнича, партійна і непримиренна боротьба за чистоту марксизму-ленінізму, проти будь-яких спроб ревізувати це велике вчення, проти всіляких проявів ворожої ідеології, зокрема українського буржуазного націоналізму, проти реакційної буржуазної історіографії» [3].

Структурно «УІЖ» складався із статей, повідомлень, документів, спогадів, оглядів джерел та літератури, рецензій і хронік, хоча з часом цей перелік змінювався, доповнюючись новими підрозділами. Характерним для українського радянського видання було подання змісту двома мовами – українською та російською, хоча за кількісними показниками домінували україномовні розвідки.

Якщо проаналізувати тематичне наповнення «УІЖ», то воно мало ідеологічний підтекст. Більшість статей була присвячена керівній ролі КПРС в усіх сферах суспільно-політичного життя. Однією з найбільш «бажаних» була тема соціалістичного будівництва, яка уходила коренями в історію Комуністичної партії. Як правило, статті в «УІЖ» були більш вагомими та значущими, тому присвячені вони були саме партійній тематиці, зокрема, «Великому Жовтню» та постаті В. І. Леніна. Вони охоплювали майже половину обсягу видання, що забезпечувало схвальність керівництва КПРС.

Одним із важливих компонентів «Українського історичного журналу» була «критика буржуазної історіографії», яка потім переросла і у критику вітчизняних праць. Здебільшого критикувалися праці американських науковців, що було дотичним до процесів «холодної війни». Так, у статті О. Войни «Про деякі сучасні фальсифікації історії Радянської України в буржуазній історичній літературі», розміщеній у першому випуску, наголошувалося: «В історичних концепціях згаданих буржуазних дослідників [А. Марголін, К. Меннінг, В. Коларж] немає нічого оригінального. Вони заявлені і, як правило, запозичені з арсеналу української буржуазно-націоналістичної історіографії» [4]. Автор пов'язує діяльність цих дослідників з іменами М. Грушевського, Д. Донцова та Д. Дорошенка, звинувачуючи їх у перекрученні фактів радянської історії. Також у статті наголошено на негативному впливі на радянську історичну науку американського журналу «The Ukrainian Quarterly». «На сторінках цього органу, – пише автор, – з'являється матеріал не лише сповнений злості до всього радянського, а й такі, в яких «обвинувачуються» колишні і сучасні керівники американської зовнішньої політики за недостатню підтримку українських буржуазних націоналістів» [5]. Здебільшого в критиці іноземних авторів радянські історики вдавалися до голослів'я, оперуючи лише загальними фразами та встановленими кліше.

У 1958 р. робота над вдосконаленням «Українського історичного журналу» продовжувалася. Зокрема, було запроваджено новий розділ «Історіографія», велика

увага відводилася вивченню спеціальних історичних дисциплін. Так, у п'ятому випуску «УІЖ» 1958 р. містилася стаття Г. Сарбея «Невідомі праці О.М. Лазаревського», де аналізувався історіографічний доробок науковця [6]. Нововведенням 1958 р. став розгляд праць з історії, що виходили на теренах УРСР. Так, у четвертому випуску зазначеного року була розміщена стаття П. Грачова та М. Колесника «Нова книга з історії Радянської України (про «Історію Української РСР»)), де дане видання було позитивно оцінене [7].

Задля популяризації журналу серед широких мас історичного наукового простору винятково важливим було встановлення контактів з навчальними закладами, зокрема початковими школами. З цього моменту «УІЖ» почав поповнюватися статтями педагогіко-методологічного спрямування. Ці розвідки репрезентували участь підростаючої молоді в розбудові історичної науки в країні. Зокрема, стаття Я. Іваненка «Археологічні знахідки учнів Бородянщини» підтверджувала цей факт [8].

З моменту виходу «УІЖ» на український науковий простір його популярність набирала обертів. З 1958 р. в часописі починають друкуватися такі видатні українські вчені, як О. Компан, М. Брайчевський та ін. [9]. Їхніми зусиллями були висвітлені важливі сторінки української історії, які яскраво виглядали на фоні партійної тематики. Радянські історики продовжували творити в царині історії КПРС, все більше з'являлося праць, присвячених постаті В. Леніна, революційним подіям Жовтня та утвердженню радянської влади на Україні. З 1958 р. у виданні регулярно починають друкуватись розвідки щодо партійних з'їздів. З наступного року робота в журналі помітно стабілізувалася. Нові пропозиції систематично розглядалися на засіданнях редколегії. Були висунуті нові вимоги до розділу «Критика і бібліографія» через необ'єктивність викладення змісту. Ф. Шевченко зазначив, що «рецензії пишуть або друзі, або вороги, а в бібліографії відсутня система. Критика часто має поверховий і суб'єктивний характер, лише 20% рецензій є більш-менш аргументованими» [10]. Відповідальний редактор сам багато друкувався у часописі, зокрема, можна зазначити його статтю «Про створення «Вступу до історичної науки» та багато ін. [11]. Загалом кінець 1950-х рр. позначився для «УІЖ» поповненням розвідками зі спеціальних історичних дисциплін, зокрема джерелознавства, нумізматики, сфрагістики та ін. В «УІЖ» також продовжували друкуватися критичні статті, що викривали «неправильний» капіталістичний лад західноєвропейських країн.

1960-ті рр. почалися для журналу з проблем і кризових ситуацій. Ф. Шевченко зазначав, що «Український історичний журнал» є дорогим та не цікавим, тому йому потрібно «самому за себе агітувати». З 1960р. до розділів журналу додається рубрика «Краєзнавство», в якій висвітлювалися регіональні історичні аспекти. Щоб урізноманітнити зміст, до редакції «УІЖ» активно почали прийматися статті з різних куточків УРСР. Так, у третьому випуску за 1960 р. була надрукована стаття В. Єжова, яка стосувалася соціалістичного змагання в Донбасі [12]. Велика увага відводилася вивченню історії КПРС, зокрема, необхідності запровадження даної дисципліни в школах: «Величезне значення у могутньому прискоренні темпів комуністичного будівництва, в успішному створенні його матеріально-технічної бази має глибинне і творче вивчення марксистсько-ленінської науки, в тому числі історії Комуністичної партії Радянського Союзу», – пишуть Г. Лаврін та І. Шульга у розділі «На допомогу вчителю історії» [13]. Вкладання партійних наук визначалось як винятково важливий захід для виховання комуністично-свідомої молоді.

Яких би зусиль не докладала редакційна колегія до розширення поліфонізму змісту «Українського історичного журналу», більшість статей у ньому були присвячені партійній тематиці. Дослідники висвітлювали видатну ходу комуністичної ідеології, її зверхність над іншими суспільно-політичними ладами, не рідко вдаючись при цьому до

відвертих образ щодо інакодумців. У цьому ж році в «УІЖ» вийшла стаття В. Сарбея «Пан Оглоблин в ролі фальсифікатора української історіографії», де нищівній критиці піддавалась робота видатного діаспорного науковця. У статті О. Оглоблин постає перед читачами у непривабливому світлі, автор зневажливо називає його «паном Оглобліним», навіть не називаючи його імені. «Щодо цього, – пише В. Сарбей, – дуже характерним є нарис української історіографії за період 1917-1957 рр., написаний зрадником Батьківщини Оглобліним... Свій нарис Оглоблін у першу чергу використав для самореклами. Що ж, це, здається, цілком у дусі хваленого «американського способу життя» [14]. Автор вщент критикує О.Оглоблина за його закиди щодо відсталості радянської історичної науки, звинувачуючи його в небажанні бачити реальних речей: «Ці незаперечні факти розвінчують злі наклепи Оглобліна про занепад історичної науки в УРСР після другої світової війни. Українська радянська історіографія за останні роки досягла небувалого розквіту! Але цього не хочуть бачити пани оглобліни!» [15]. Така непримиримість до всього «нерадянського» панувала у науковому середовищі істориків до кінця 1980-х рр. і була стратегічною необхідністю комуністичної ідеології в цілому.

«Український історичний журнал» виявився оперативним та актуальним для свого часу виданням. У ньому друкувалися статті, присвячені державним подіям та світового масштабу. Загальна кількість статей з 1957 до початку 1960-х рр. збільшилася з приблизно 32 до 45. У цей час у журналі друкуються М. Коваль, Я. Дашкевич, О. Апанович, Д. Телегін, З. Лихолобова та ін. З'являється низка статей, присвячених постатям видатних українців таких, як Т. Шевченко, І. Франко. Їхні погляди радянські автори намагалися подати з прокомуністичних позицій [16].

Кінець періоду «відлиги» помітно відобразився на часописі, ще помітнішим став контроль над виданням. Спеціальною постановою ЦК КПУ було проаналізовано діяльність «Українського історичного журналу». Згідно з нею тепер видання ставало щомісячником. Щодо критики змістовної частини, пропонувалося розширити сектор середньовічної тематики, а також друкувати більше проблемних статей. Ці зауваження завуальовано натякали редакторам про ще більше посилення партійної тематики, яка і без того превалювала у виданні. Так, у другій половині 1960-х рр. зміст «УІЖ» був на 80 % наповнений статтями класичної радянської тематики: про діяльність більшовиків, створення СРСР, Червону армію, Велику Вітчизняну війну тощо. Важливим моментом зазначеного періоду було введення до наукового обігу часопису культурної тематики. Була надрукована низка статей, присвячених творчості О. Довженка, В. Бределя та багатьох ін. На кінець 1960-х рр. актуалізувався жанр біографістики, почали з'являтися статті, присвячені видатним історикам, наприклад, А. Кримському, В. Іконникову, Є. Петряєву та ін., розміщувалися некрологи.

У 1967 р. «УІЖ» відсвяткував своє десятиліття. Його винятковість і значущість у республіці були очевидними. І хоча Ф. Шевченко постійно наголошував на тому, що «журнал не читають», до редакції надходили велика кількість нових статей, різних за змістом та подачею матеріалу, надрукувати які іноді просто не вистачало можливостей. Матеріали надходили з різних куточків Української РСР, але переважна більшість статей належала київським авторам. За 10 років існування в «УІЖ» було надруковано 2684 статті, що висвітлювали різні аспекти з вітчизняної історії [17]. Бажання редакційної колеги зробити часопис якомога більше проукраїнським вилилося у додавання до основного масиву радянськознавчого матеріалу невеликих сюжетів національної історії. Найпоширенішими з них були сторінки, присвячені стародавній історії УРСР, студії І. Крип'якевича, присвячені добі Хмельниччини та тематика культурного будівництва на Україні в різні часи.

З настанням 1970-х рр. «УІЖ» відчув на собі усю агонію періоду «застою». Компартійні робітники закидали редакції звинувачення у недостатній «партійності» часопису, зокрема, у слабкій репрезентації деяких аспектів «ленінського вчення», недостатньому висвітленні ролі Комуністичної партії у часи Великої Вітчизняної війни та ін. Виконуючи партійні вказівки, зміст «УІЖ» наповнився класичними радянськими темами: про зростання доброти радянського народу, взаємодопомогу братерських республік, позитивний вплив розвинутого соціалізму тощо. Превалювала ленінська тематика, наприклад, увесь четвертий випуск «УІЖ» за 1970 р. присвячено виключно постаті вождя.

У 70-ті рр. ХХ ст. в країні розгорнулася активна видавнича діяльність. Кількість розвідок, присвячених оглядам історичних монографій у часописі, помітно збільшилася. Наприклад, можна зазначити статтю А. Скаби «Про створення багатотомної історії УРСР». Автор так описав видання: «Історія Української РСР» прагне до того, щоб на широкому полотні історичних фактів відобразити величну і правдиву узагальнюючу картину розвитку українського народу в тісному зв'язку з історією народів Радянського Союзу» [18]. У зазначений період помітно зростає роль джерелознавства, тепер «УІЖ» не просто репрезентує документальні матеріали, а й містить детальний аналіз щодо них. Серед таких розвідок можна зазначити статті М. Брайчевського «Б. А. Рыбаков «Слово о полку Игореве» и его современники», Б. Яценка «Історична основа «Слова Данила Заточеника» [19].

У 1972 р. відбулися зміни у партійному керівництві України. Замість П.Шелеста Першим секретарем КПУ було обрано В. Щербицького, який ревностно ставився до всього «українського». Посилення державного контролю над ідеологією в країні яскраво відбилася на тематиці «УІЖ»: 12 випуск за 1972 р. повністю був присвячений радянській тематиці. У ньому містилися статті з нагоди 50-річчя створення СРСР, зокрема, соціальної політиці, зростанню доброти українського населення, підвищенню ролі співпраці між союзними республіками, почали публікуватися компартійні джерела. З цього моменту зміст часопису ретельно перевірявся, редакційна колегія була затиснута у вузьких рамках. Аби уникнути партійної критики (якої на той час вже зазнали багато істориків, зокрема, Ф. Шевченко), редактори намагалися якомога більше наповнити «Український історичний журнал» класичними прорадянськими темами. У розвідках усе більше розглядаються документи КПРС, які на той час вже було оформлено в окрему джерелознавчу групу, поширюються статті ідеологічного спрямування [20]. Головним завданням для істориків зазначеного періоду було показати нерозривну єдність між комуністичною ідеологією та історичним процесом в цілому.

З другої половини 1970-х рр. у журналі починають з'являтися статті іноземного походження, зокрема, польського. Задля підкреслення єдності українського та польського народів, на теренах УРСР проводяться з'їзди дослідників-полоністів, які розглядали основні аспекти польсько-української відносин.

70-ті рр. ХХ ст. виявилися складними для «Українського історичного журналу». Постійна критика та тиск з боку компартійної влади не дозволяли часопису виконувати свої істинні функції – репрезентувати героїчні сторінки української історії. Журнал дедалі ставав підвладним радянській ідеології, що яскраво відбилася на його змісті. Але не дивлячись на це, у часописі переважали саме україномовні розвідки та статті, що деякою мірою підкреслювало національний аспект. Крім того, приблизно з початку 1970-х рр. у журналі зникає російськомовний переклад змісту, який повернеться потім із настанням 80-х рр. ХХ ст.

Початок 1980-х рр. у змістовному плані ознаменувався для «Українського історичного журналу» збереженням партійної тематики. У часописі друкувалися статті,

присвячені компартійним з'їздам, постаті В.Леніна, керівній ролі КПРС в усіх сферах суспільно-політичного життя тощо. Зросла кількість записок щодо захисту дисертацій провідними істориками країни, виходу у світ їхніх монографій. Збільшилася чисельність регіональних розвідок, зокрема, статей щодо радянського Донбасу. В даній царині працювали такі дослідники, як З. Лихолобова, Г. Жихарев та ін. [21].

У другій половині 1980-х рр. радянська ідеологія вже не могла приховувати симптоми системної кризи. Багатьом людям стала зрозумілою вся штучність комуністичної реальності, але за інерцією вони продовжували пропагувати «вічні радянські цінності». Так, намагаючись замаскувати внутрішній системний злам, радянські історики подавали існуючу реальність другої половини 80-х рр. ХХ ст., відому нам під словом «перебудова», як «продовження революційної справи Жовтня» [22]. Всупереч сепаратистським рухам, які мали місце наприкінці 1980-х рр. серед союзних республік, радянські історики наполягали на протилежному, дедалі наголошуючи на зміцненні співдружності між республіками Радянського Союзу [23].

Колоритним у змістовному наповненні видався для журналу 1989 р. Не зважаючи на невелику кількість поданих до редакції статей, редактори помістили до «УІЖ» майже несумісні в ідеологічному плані розвідки. Це було викликано політичними подіями в радянському суспільстві, яке доживало останні дні. Поряд із намаганням деяких авторів виправдати політичну ситуацію в країні через вчення ідеологів-марксистів подавалися статті про Сталінщину та Голодомор, які вщент розбивали основи комуністичного вчення. Наприклад, майже поряд існували статті наступних авторів: І.Рибалка «Сталінщина і розселення країни», Ю. Горбань «Ленінська концепція соціальної і революційної перебудови суспільства», В. Якунін «Формування культу особи Сталіна та історико-партійна наука» та ін. [24].

На сторінках «УІЖ» все більше з'являлося статей антирадянського спрямування, з критикою комуністичної ідеології та розкриттям політичних злочинів партійної номенклатури. Усі ці розвідки були підтвердженні багатим фактичним матеріалом, зокрема, оприлюдненими документами щодо Голодомору, насильницької колективізації та розкуркулювання. У цей час у журналі друкуються В. Солдатенко, С. Кульчицький і багато ін. Наприкінці 1980-х рр. на сторінках «УІЖ» почав виходити твір «буржуазного» М. Костомарова «Мазепа», який друкували частинами в різних номерах часопису. Таке становище речей поклато край радянським фальсифікаціям на сторінках історичного видання та відкрило нові перспективи його подальшого розвитку.

Отже, «Українському історичному журналу» судилося пройти нелегкий шлях, на початку плеканий радянською ідеологією. Підкорюючись державній політиці, редакційна колегія «УІЖ» вимушена була інтегрувати національну історію до загальносоюзної. Нехтуючи визначними подіями української минувшини, редактори часопису намагалися хоча б побіжно висвітити яскраві сторінки національної історії, адаптуючи її до існуючої реальності. На загальному радянському тлі в «УІЖ» історія України виглядала блідо, знаходячи своє відображення, передусім, у локальних розвідках регіональних істориків. Великою заслугою «Українського історичного журналу» стало висвітлення національної історії в площині спеціальних історичних дисциплін, зокрема, через джерелознавство, історичну біографістику, бібліографію тощо. Подаючи сухі відомості щодо археологічних розкопок, краєзнавчих розвідок, журнал давав змогу читачам скласти власне уявлення про українську минувщину. Позитивним моментом також було висвітлення на сторінках часопису основних досягнень у галузі історії, зокрема, видання великих узагальнюючих праць. «Український історичний журнал» став відправним майданчиком для багатьох

сучасних українських дослідників, які вже сьогодні пропагують національну історію на сторінках часопису.

РЕЗЮМЕ

«Украинский исторический журнал», как профессиональное историческое издание, имел большое значение для научного пространства Украинской ССР. Он не только освещал героические страницы советской истории, но и воспитывал патриотические чувства у подрастающего поколения. Журнал должен был быть отражением официальной линии Коммунистической партии, потому отличался искажением многих фактов национальной истории. Но стремление к освещению отечественной истории позволяло редколлегии журнала расширять тематику «УИЖ» в региональном разрезе. Это нашло проявление в освещении украинской истории в рамках специальных исторических дисциплин и исследованиях регионального масштаба. С течением времени давление на редколлегию «УИЖ» то усиливалось, то ослаблялось, что отразилось на тематическом наполнении журнала. Например, в времена «застоя», когда симптомы системного кризиса начали проявляться, в журнале усилилась пропагандистская тематика, которая прославляла превосходство Коммунистической партии. Идеологическую составляющую журнала также пополняли статьи, посвященные юбилеям и памятным датам, например, 50-летию Великого Октября или созданию Советского Союза. Партийная номенклатура пристально следила за внутренней жизнью журнала, поэтому тематика статей должна была соответствовать строгим стандартам советского историописания. Так, в первую очередь принимались статьи, посвященные коммунистическому строительству в стране, марксистско-ленинской тематике, критике «буржуазной западной» историографии и т.д. В таких условиях освещение героических страниц именно украинской истории было практически невозможным. Многие темы были определены как неактуальные, а некоторые даже были под запретом. Благодаря благосклонному отношению партийного руководства к школьной тематике, в частности, к привлечению детей к краеведческой работе, на страницах «УИЖ» появлялись статьи, посвященные региональной истории. Это было исключительно положительным моментом, ведь именно в них впервые был пролит свет на украинскую историю. Держась на плаву, лавируя между официальной линией партии и реальной историей, «Украинский исторический журнал» просуществовал до сегодняшнего дня. Благодаря своей оперативности, редколлегия журнала быстро реагировала на события, происходившие в обществе. Так, с наступлением времен «перестройки», «УИЖ» стал первым украинским журналом, который публиковал провокационные, ранее запрещенные статьи, посвященные тематике Голодомора, репрессий, Холокоста и в целом преступлениям советской власти. Сегодня «Украинский исторический журнал» продолжает оставаться главным профессиональным изданием, представляющим историю Украины.

Ключевые слова: «Украинский исторический журнал», историческая наука, КПСС, статьи, редколлегия журнала.

SUMMARY

«Ukrainian Historical Journal» as a professional historic publication, was of great importance for the whole research area of the Ukrainian SSR. It not only covered the heroic pages of Soviet history, but also raised the patriotic feelings of the younger generation. Magazine has reflection official line of the Communist Party, so many different distortion of the facts of national history. But the desire to allow coverage of the national history of the editorial board to expand the theme «UHJ» in the regional context. This found expression in

the light of Ukrainian history in the framework of special historical disciplines and studies on a regional scale. Over time, the pressure on the editors «UHJ» is amplified, then weakened, which affected the thematic content of the magazine. For example, during the «stagnation» when the symptoms of a systemic crisis began to appear, in the journal outreach efforts that glorified the supremacy of the Communist Party. Ideological component of the magazine also replenish articles on anniversaries and memorials, such as the 50th anniversary of the Great October Revolution and the establishment of the Soviet Union. Crystal party nomenclature followed the inner life of the journal, therefore the subjects of the articles had to meet strict standards of Soviet historiography. So, first of all accepted articles on the building of communism in the country, the Marxist-Leninist topics, criticized "Western bourgeois" historiography, etc. In such circumstances, lighting exactly heroic pages of Ukrainian history was virtually impossible. Many topics have been identified as obsolete, and some - even were banned. Through the benevolent attitude of the party leadership to school-related, in particular, to involve children in the local history work in the pages of «UHJ» appeared articles on regional history. It was extremely positive thing, because it was the first time when they shed light on Ukrainian history. Make boards between the official party line and real history, «Ukrainian historical magazine» lasted until today. Due to its efficiency, the editorial board to react quickly to events in society. Thus, with the onset time of «perestroika», «UHJ» became the first Ukrainian magazine, which published a provocative, previously banned articles on Holodomor, repression, and the Holocaust and general crimes of Soviet power. Today «Ukrainian historical magazine» remains the major professional publications of the majestic history of Ukraine.

Keywords: «Ukrainian Historical Journal», history science, the CPSU, articles, editorial board.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ:

1. Капітан Л. І. З історії «Українського історичного журналу» / Л.І.Капітан [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://histans.com/JournALL/journal/1998/1/4.pdf>.
2. Там само.
3. Від редакційної колегії // Український історичний журнал. – 1957. – № 1. – С. 9
4. Война О. Д. Про деякі сучасні фальсифікації історії Радянської України в буржуазній історичній літературі / О. Д. Война // Український історичний журнал. – 1957. – № 1. – С. 138.
5. Там само. – С. 140.
6. Сарбей В. Г. Невідомі праці О. М. Лазаревського / В. Г. Сарбей // Український історичний журнал. – 1958. – № 5. – С. 170–174.
7. Грачев П. И. Новая книга по истории Советской Украины (про «Історію Української РСР») / П. И. Грачев, М. К. Колесник // Український історичний журнал. – 1958. – № 4. – С. 111–113.
8. Іваненко Я. Археологічні знахідки учнів Бородянщини / Я. Іваненко // Український історичний журнал. – 1958. – № 6. – С. 148–149.
9. Компан Е. Книга про чорноморське казачество / Е. Компан // Український історичний журнал. – 1958. – № 2. – С. 59–62; Брайчевський М. Археологічні дослідження на Україні в роки радянської влади / М. Брайчевський // Український історичний журнал. – 1958. – № 2. – С. 103–107.
10. Гуржій О. І. Ф. П. Шевченко – головний редактор «Українського історичного журналу» / О. І. Гуржій, Л. І. Капітан [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://histans.com/JournALL/journal/2004/4/7.pdf>>

11. Шевченко Ф. П. Про створення «Вступу до історичної науки» / Ф. П. Шевченко // Український історичний журнал. – 1959. – № 1. – С. 90 – 99.
12. Єжов В. А. Соціалістичне змагання шахт Донбасу з нафтовиками Азербайджану в 1943 – 1944 рр. / В. А. Єжов // Український історичний журнал. – 1960. – № 3. – С. 125–128.
13. Лаврін Г. В. З досвіду викладання історії КПРС / Г. В. Лаврін, І. В. Шульга // Український історичний журнал. – 1960. – № 3. – С. 87.
14. Сарбей В.Г. Пан Оглоблин в ролі фальсифікатора української історіографії / В. Г. Сарбей // Український історичний журнал. – 1960. – № 5. – С. 150.
15. Там само. – С. 151.
16. Марченко М. І. Погляди Т. Г. Шевченка на історичне минуле українського народу / М. І. Марченко // Український історичний журнал. – 1961. – № 1. – С. 90–94.
17. Гуржій О.І. Вказ. праця.
18. Скаба А. Д. Про створення багатотомної історії УРСР / М. І. Марченко // УІЖ. – 1970. – № 3. – С. 19–24.
19. Брайчевский М. Ю. Рыбаков Б. А. "Слово о полку Игореве" и его современники / М. Ю. Брайчевский // Український історичний журнал. – № 12. – С. 135– 36; Б. І. Яценко «Історична основа «Слова Данила Заточеника» / Б. І. Яценко // Український історичний журнал. – № 3. – С. 162 – 165.
20. Калакура Я. С. Документи партії – важливе джерело історико-партійних досліджень / Я. С. Калакура // Український історичний журнал. – 1975. – № 12. – С. 126–131; Чирко В. А. Національні відносини в умовах розвинутого соціалізму / В. А. Чирко // Український історичний журнал. – 1976. – № 12. – С. 45–50.
21. Лихолобова З. Г. Республіканська наукова конференція в Донецьку [присвячена 60-річчю утворення СРСР] / З. Г. Лихолобова, В. М. Шейко // Український історичний журнал. – 1982. – № 12. – С. 145–149; Жихарев Г. П. Роль партійної організації Донбасу в підвищенні освітнього і технічного рівня робітничої молоді (1928 – 1932 рр.) / Г.П.Жихарев // Український історичний журнал. – 1981. – № 7. – С. 64–68.
22. Маковійчук І. М. Перебудова - продовження революційної справи Жовтня / І. М. Маковійчук // Український історичний журнал. – 1987. – № 12. – С. 5 – 16.
23. Черній В. А. Зміцнення співдружності робітничого класу СРСР і НРБ (70-ті – перша пол. 80-х рр.) / В. А. Черній // Український історичний журнал. – 1988. – № 12. – С. 47–52.
24. Рибалка І.К. Сталінщина і розселяння країни / І. К Рибалка // Український історичний журнал. – 1989. – № 11–12. – С. 102 – 107; Горбань Ю. А. Ленінська концепція соціальної і революційної перебудови суспільства / Ю. А. Горбань // Український історичний журнал. – 1989. – № 4. – С. 134–137; Якунін В. К. Формування культу особи Сталіна та історико-партійна наука / В. К. Якунін // Український історичний журнал. – 1989. – № 1. – С. 152–155.

Надійшла до редакції 20.05.2014 р.